

שבת ושבת - שבת ושבת

2

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וְאַתָּה דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אַךְ אֶת־שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ כִּי אוֹת הוּא בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם לְדַעַת כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשְׁכֶם: וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־
(ש, יד, א) (ש, יד, א)

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת־כָּל־עַדְת־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־עוֹה יְהוָה לַעֲשׂוֹת אִתְּכֶם: שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְהוָה לָכֶם קָדֵשׁ שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן לַיהוָה כָּל־הָעֲשִׂיָה בּו מְלָאכָה יוֹמְתָה: לֹא־תַבְעִירוּ אֵשׁ בְּכָל־מִשְׁבְּתֵיכֶם מִיּוֹם הַשַּׁבָּת: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־כָּל־עַדְת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר־עוֹה יְהוָה לָאֱמֹר: קָהוּ מֵאַתְּכֶם תְּרוּמָה לַיהוָה כָּל־גֵּרִיב לְבוּ וּבִיאָה אֶת־תְּרוּמַת יְהוָה זָהָב וְכֶסֶף וְנַחֲשֵׁת: (י, א, א) (י, א, א)

5

כָּל חֵטָא הַעֲגֵל לֹא הָיָה אֶפְסוֹא וְצִיָּאָה מֵעֲבֻדַת אֵל מוֹצִיאָם מִמִּצְרַיִם. כִּי אִם עֲבָרָה עַל אֶחָת מִמִּצְוֹתַי, כִּי הוּא יוֹ אֶסֶר אֶת עֲבֻדַת הַתְּמוֹנוֹת, וְהֵם עָשׂוּ לָהֶם תְּמוֹנָה: הָיָה עֲלֵיהֶם לְהוֹסִיף לְהַמְתִּין לְמֹשֶׁה וְלֹא לַעֲשׂוֹת לָהֶם סִמָּל מִדַּעְתָּם וְלִקְבֹּעַ מְקוֹם אֱלֹהֵי יְכוֹנֵי, וְלֹא לְבַנּוֹת לָהֶם מוֹבַח וּלְהַעֲלוֹת עֲלֵיו קַרְבָּנוֹת. כָּל זֶה בָּא לָהֶם בַּעֲצַת הָאֱצִטְסוּנִיָּים וּבְעֲלֵי הַטְּלִסְמָאוֹת שִׁבְיָהֶם, אֲשֶׁר חָשְׁבוּ אֶת עֲבֻדָתָם הֵם, שֶׁהֵיוּ עוֹבְדִים לְפִי הַקָּשִׁי הַדְּמִיוֹן, קַרְבָּנָה לְעֲבֻדַת הָאֱמֶת, - אֵילִם דְּרָכָם בְּזֶה לֹא הִיָּתָה כִּי אִם כְּדֶרֶךְ הַכִּסִּיל שֶׁהוֹפְרָעוּ לְמַעַלְהֵי, אֲשֶׁר נִכְנַס לְאֹצֵר תְּרוּמוֹת שֶׁל רוֹפֵא וְהָרֵג בְּנֵי אָדָם בְּאוֹתָן תְּרוּמוֹת אֲשֶׁר קָדֵם לָכֵן הָיוּ מִתְרַפְּאִים בְּהֵן, וְלַעֲמַת זֶה אוֹתָן הַתְּמוֹנוֹת שֶׁהִתִּירן הָאֱלֹהִים - הַקְּרוֹבִים, לְקַשֵּׁל - לֹא נִרְאוּ לְעַם כְּדָבָר מוֹרָר.
(כג, י, א) (כג, י, א)

וְאַתָּה תִּצְוֶה וְאֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְהֹלוּ אֵלֶיךָ שָׂמוּ זֵית וְנָךְ כִּתוּת לְמִאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד: בְּאֹהֶל מוֹעֵד מִזֵּית לְפָרֶכֶת אֲשֶׁר עַל־הַעֲדוֹת יִשְׂרָאֵל אֹהֶל וּבְנֵי מַעֲרָב עַד־בֹּקֶר לִפְנֵי יְהוָה זִקְתָּ עוֹלָם לְדֹרֹתֶם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְאַתָּה תִּקְרַב אֵלֶיךָ אֶת־אֹהֶל אֲדִיָּךְ וְאֶת־
(ש, יד, א) (ש, יד, א)

וְנַעֲדַתִּי שְׂמֵחָ לְכַנֵּן יִשְׂרָאֵל וְנִקְדַּשׁ בְּקִבְרֵי: וְקִדְשֵׁנִי אֶת־אֱלֹהֵי מוֹעֵד וְאֶת־הַמּוֹבַח וְאֶת־אֹהֶל וְאֶת־בְּנֵי אֱקֻדֵשׁ לְכַנֵּן לִי: וְשִׁבְעֵנִי מִחוּךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִיָּתָה לָהֶם לְאֱלֹהִים: וְדַעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִשְׁכַּנֵּן בְּתוֹכָם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם:
(ש, יד, א) (ש, יד, א)

4
מִחֲמַדִּיהָ כִּי רָאתָה גוֹיִם בָּאוּ מִקְדְּשָׁה אֲשֶׁר צִוִּיתָה לֹא יָבֹאוּ בְּקֹהֶל לְךָ נִכְנְסוּ לְבֵית קִדְשֵׁי הַקְּדוֹשִׁים וּמִצְאוּ שָׁם שְׁנֵי כְרוֹבִים נִטְלוּ אוֹתָן וְנָתְנוּ אוֹתָן בְּכַלִּיבָה וְהָיוּ מִחֲזִירִין אוֹתָן בְּחוּצוֹת יְרוּשָׁלַיִם וְאוֹמְרִים לֹא הָיִיתֶם אוֹמְרִים שְׂאִין הָאֱמָה הַזֹּאת עוֹבְדַת עֲבֻדַת כּוֹכָבִים רְאוּ מַה מְצִינוּ לָהֶם וְמַה הָיוּ עוֹבְדִים הָא פִּינ שׁוֹי (ש, יד, א)

6
"ועשית כפורת זהב" סהור" יבוא זהב של כפורת ויכפר על זהב של עגל ולכאורה, למה דוקא זהב של כפורת, והלא כל כלי המשכן של זהב היה. אלא, יבא זהב של כפורת וכרוכים שנצטוו, ויכפר על זהב של עגל שלא נצטוו דו"ק. (ש, יד, א) (ש, יד, א)

7
שאל טרונוסורופוס הרשע את רבי עקיבא, מדוע הקב"ה לא ברא את האדם מהול, וצוה למולו, אם צריך מילה, אם כן האדם חסר בלא זה, וכיצד אפשר שהבורא ברא את האדם כשהוא חסר? והשיב לו ר"ע, מן הלחם אשר אנו אוכלים. (ש, יד, א) (ש, יד, א)

8
יום השביעי הוא קודש, והוא קרוש מעצמו בלי שום טיוע ממעשה התחתונים וכו'. ולכן תדע, כי כל הכוונות של שבת, מן תפלת ערבית עד מוצאי שבת, אין כוונתנו כמו בשאר הימים הזמנים, שע"י תפלתנו וכוונתנו ע"י עובדא דלחמא יתער עובדא לעילא וכו'. אבל כוונת שבת אין אנו מכוונים לעשות ע"י פעולת כוונתנו שום עליה למעלה כי הוא געשה מאליו עכ"ל.
(ש, יד, א) (ש, יד, א)

9
וּשְׁמַעְתֶּם אֶל־תַּחַת עֲבֻדְךָ וְעַמְךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִתְפַּלְלוּ אֶל־הַמְּקוֹם הַזֶּה וְאַתָּה תִּשְׁמַע אֶל־מְקוֹם שַׁבְּתֶךָ אֶל־הַשָּׁמַיִם וּשְׁמַעַת וּסְלַחַת: אֶת אֲשֶׁר יִחְטָא אִישׁ לְרֵעֵהוּ וּנְשָׂא־בּו אֱלֹהֵי הַהֲאֵלוֹת וּכְכֹ אֱלֹהֵי לִפְנֵי מוֹבַח בְּבֵית הַזֶּה: וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם וְעֲשִׂית וּשְׁפַטַת אֶת־עַבְדֶּיךָ לְהַרְשׁוֹעַ רָשָׁע לַתַּת דְּרָכּוֹ בְּרָאשׁוֹ וּלְהַצְדִּיק צְדִיק לַתַּת לֹא בַּעֲדֻקָתוֹ: בַּהֲנַגְף עַמְךָ יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי אוֹיֵב אֲשֶׁר יִחְטָאוּ־לְךָ וּשְׁבוּ אֵלֶיךָ וְהוֹדוּ אֶת־שִׁמְךָ וְהִתְפַּלְלוּ וְהִתְחַנְּנוּ אֵלֶיךָ בְּבֵית הַזֶּה: וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם וּסְלַחַת לַחַטָּאת עַמְךָ יִשְׂרָאֵל וְהִשְׁבַּתֶם אֶל־הָאֲרָצָה אֲשֶׁר נָתַת לְאֲבוֹתֶם: בַּהֲעֲצֵר שָׁמַיִם וְלֹא־יְהִיָה כִסֵּר כִּי יִחְטָאוּ־לְךָ וְהִתְפַּלְלוּ אֶל־הַמְּקוֹם הַזֶּה וְהוֹדוּ אֶת־שִׁמְךָ וּמִחַטָּאתֶם יִשׁוּבוּן כִּי תַעֲנֵם: וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם וּסְלַחַת לַחַטָּאת עַבְדֶּיךָ וְעַמְךָ יִשְׂרָאֵל כִּי תוֹרֵם אֶת־הַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה וְלֹא־יִשְׁכַּח וְיִשְׁכַּח חוֹזֵר וְלֹא־אֲרִיצֵךְ אֲשֶׁר־נִתְּנָה לְעַמְךָ

11. אך את שבתתי תשמרו, אף על פי שתהיו רדופין בזריוות המלאכה, שבת אל תדחה מפניה. כל אכיל ורקין מעוטין¹⁰, למעט שבת ממלאכת המשכן¹¹. כי אורח הוא בנינו וביניכם, אורח גדולה היא בינינו שבתחתי ככם, בהנחילי לכם את יום מנוחתי למנוחה.

(טו) שבת שבחון, מנוחת מרגוע¹² ולא מנוחת עראי. (ע"פ ע"פ)

12. **אתה אחד ולשמוך אחד, ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ. תפארת גדלה, ועטרת ישועה, יום מנוחה וקדשה לעמך נתת. אברהם יגל, יצחק ירפן, יעקב ובניו ינוחו בו. מנוחת אהבה ונדבה, מנוחת אמת ואמונה, מנוחת שלום השקט ובטח, מנוחה שלמה שאתה הוא רוצה בה. יכירו בניך וידעו כי מאתך היא מנוחתם, ועל מנוחתם יקדישו את שמוך.** (קידוש השם)

(יבין למחור נפשו על

15. עצי שמים עומרים¹³ אהנה עצי שמים עומרים שעומרים ורך גדילהו דבר אור עומדים שמעמידן את ציפון דבר אור עומרים שמא תאמר אבד סיבם ובמל סיביון תל עצי שמים עומרים שעומרים לעולם ולעולמי עולמים ואבד (ע"פ ע"פ)

17. תועלת האשה לשני דברים. א' לאישות וכו' לראות ולצפות הליכות ביתה הדברים ההכרחיים לבית. לכן אמר רבי יוסי אני לא קראתי לאשתי אשתי שהוא לשון מגונה המורה על האישות אלא בית המורה על השני שהיא עקרת הבית. חזו ההבדל עצמו שבין המשכן לביהמ"ק. שבביהמ"ק היה בערך המפורנסת את ביתה ולא היה גלדי הדביקות משא"כ במשכן היה גלדי הדביקות. ולכן נקראו בתי מקודשות כמו בית כנ"ל וכו'. וכן כתיב (חושע ב' י"ט) ולא תקראי לי עוד בעלי לשון בעה"ב, אלא לשון אישי שהיה אישות גלוי לכל כאשר יהיו דבקים בו בהקב"ה כמ"ש (שה"ש ח' א') אמצאך כחורן אשקך גם לא יכחו לי מרוב הדביקות עכ"ל. (ע"פ ע"פ)

18. מי כעמך ישראל חן גוי אחד בארץ, איתא במדרש (א) שלשה מעידין זה על זה הקדוש ברוך הוא ישראל ושבת, הקדוש ברוך הוא וישראל מעידין על השבת שהוא יום מנוחה, ישראל ושבת מעידין על הקדוש ברוך הוא שהוא אחד, הקדוש ברוך הוא ושבת מעידין על ישראל שהן יחידין באומות ועל פי זה נתקן אתה אחד. ומה שתקנו בשבת שלשה ענייני תפלות אתה קדשת ישמח משה אתה אחד וכויום טוב לא תקנו אלא אחת אתה בחרתנו מפני שאלו שלש תפלות תקנום כנגד שלש שבתות, אתה קדשת כנגד שבת בראשית כמו שמוכיח מתוכן, ישמח משה כנגד שבת של מתן תורה ולכולי עלמא בשבת ניתנה תורה (שבת פו.)

10. ואבד רבא בר מחסא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הנוחן פתחנה לחכירו צריך להודיעו שנאמר לרעות כי אני ה' מקדשכם¹⁴ *תניא נמי הכי לרעות כי אני ה' מקדשכם *אל הקב"ה למשה פתחה פוכה יש לי בבית גנוי ושבת שמה ואני מבקש ליחנה לישראל לך והודיעם ככאן ארשב"ג הנוחן פתח לרעיון צריך להודיע לאבדו מאי עביד ליה אמר אביי *שאף ליה משהא ומלי ליה כחלא והאידנא דתיישי לכשפים כתיב אמר רב פפא שאף ליה מאוחו הפך איני *האמר רב חמא * (בר) הנינא הנוחן פתחה לחכירו איצ להודיעו שנאמר יומשה לא ידע כי קין עור פניו * ברברו אתו לא קשיא הא במילתא דעבידא לאגלויי הא במילתא דלא עבידא לאגלויי והא שבת דעבורא לגלויי מתן שבתה לא עביד לגלויי רב חסרא הוה נקיפ בידיה תרתין (ע"פ ע"פ)

13. חצובה עמודים קבעה. דכסכמה ימים נצרה העולם שלמי"ט שפסחה ימים נצרה העולם מי"ז היה חסר מנוחה עד שבת שבת צא מנוחה והייע דכתיב (צלה"ט ב) וכל אלהים ביום השביעי:

(ע"פ ע"פ)

14. בני ובין בני ישראל את העולם. יתן לפרס כי מלח לעולם היא בלור כי השבת אוח ופסח לחדושו של עולם. ולכן כוסף לפרס ילד היא אוח לחדושו של עולם כי השם ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ. ולפון בני ובין בני ישראל מורס על דבר כהנר הנמסר בליעל, וירמוז על הענין הנסמך שם במלח השנה כי המלך שהוא מלך אל צו או לעבדו הכתוב מוכר הדברים אשר בני ובין בני הם ככמים אינם נאמרים אלא פפה אל סה ולא נתנו להכתב. ומה דרשו ר"ל במסכת יום טוב אמר רבי שמעון בן יוחאי כל המלוח שנתן הקב"ה לישראל מתן לכה כפרסיהו מתן מן השבת. שנתן להם בליעל שנאמר בני ובין בני ישראל אוח היא לעולם ולחך נמה מלוח השבת בליעל והלא כפרסיהו נמה שיהי היא מכלל עשרת הדברות ששמעו אוחן כל האומות, וכן הכתוב אומר (ישעיה מה) לא מרשע נסמך דברתי. וכן דוד ע"כ אמר (תהלים קלח) יודוך ה' כל מלכי ארץ כי שמש אמרי סוף. אכל כוונת הכמים של הענין הנסמך שמהלוח השבת כי הוא הנתן בליעל, ולכן כוסף לפרס בני וביןכם:

16. והיה ביום-יהוא גאס-יהוה תקראי אישי ולא-תקראי לי עוד בעלי-הסרת את-שמות הבעלים מפיה ולא-יזכרו עוד בשמם: ברתו להם ברית ביום ההוא עבודת השדה ועם-עוף ושמים ורמש האדמה וקשת וחרב ומלחמה אשפור מן ארץ והשפכתים לבטח: וארשתיהן לי לעולם וארשתיהן בצדק ובמשפט ובחסד וברתמים: וארשתיהן לי באמונה דעת את-יהוה: והיה ביום ההוא אענה (ג"פ ע"פ)

17. ויבד יהוה אל-משה לאמר: ביום-החדש הראשון באחד לחדש תקוה אח-משפני אהל מועד: